

ÍTÉLET A NYILVÁNOSSÁG KLUB KONTRA PÉNZÜGYMINISZTERIUM- ÜGYBEN

*A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága
mint másodfokú bíróság
Pf. IV. 25. 049/2001/5. szám
a Magyar Köztársaság nevében.*

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a dr. Csapó Annamária (1024 Budapest, Káplár út 10/A.) által képviselt Nyilvánosság Klub Országos Egyesület (1118 Budapest, Villányi út 45.) felperesnek a dr. Jónás Béla jogtanácsos által képviselt Pénzügyminisztérium (1054 Budapest, József nádor tér 2-4.) alperes ellen közérdekű adat közlése iránt indított perében a Fővárosi Bíróság 2001. január 16-án kelt 2.P.25 945/2000/6. számú ítélete ellen az alperes által 7. sorszám alatt benyújtott csatlakozó fellebbezés tárgyában meghozta a következő ítéletet.

A Legfelsőbb Bíróság az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, megfellebbezett rendelkezéseit megváltoztatja és a felperes keresetét teljes egészében elutasítja. Mellőzi az alperes perköltség megfizetésére kötelezését és kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 10 000 (tízezer) forint együttes első- és másodfokú perköltséget. A le nem rótt fellebbezési illetéket az állam viseli.

Ez ellen az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.
Indokolás

Az elsőfokú bíróság – részben helyt adva a felperes keresetének – ítéletével kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül közölje a felperessel közérdekű adat közlésére vonatkozó kötelezettsége keretében, hogy „amióta a Postabank 100%-os állami tulajdonba került, a Magyar Nemzet című napilapra lapszámonként és összesítve 2000 áprilisában történt eladásáig mennyi pénzt fordított”. Az alperest a felperes javára 7500 forint perköltségben marasztalta. A felperes ezt meghaladó keresetét – amelyben a Sportfogadás című lapnak a Szerencsejáték Rt. általi anyagi finanszírozására vonatkozó adatok közlésére kérte kötelezni az alperest, továbbá amelyben annak megállapítását kérte, hogy az alperes a felperest a közérdekű adat megismerésére irányuló kérelme megtagadásáról jogszabálysértően, 8 napon túl értesítette – elutasította.

Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás lényegi tartalma szerint a Postabank és Takarékpénztár Rt. (a továbbiakban: Postabank) egyedüli részvé-

nnye a magyar állam, amelyet az alperes képvisel, míg a Szerencsejáték Rt. – bár részvényei ugyancsak a magyar állam tulajdonában vannak – feletti tulajdonosi jogokat az Állami Privatizációs és Vagyonkezelő Rt. gyakorolja, függetlenül attól, hogy az a cégnyilvántartásban átvezetésre még nem került.

A felperes 2000. április 20-án írásban kérte az alperestől, hogy mint közérdekű adatot közölje:

1. amióta a Postabank ismét 100%-os állami tulajdonba került, a lap 2000 áprilisában 1 000 000 forintért történt eladásáig mennyi pénzt fordított a Magyar Nemzet című napilapra lapszámonként és összesítve;

2. a Szerencsejáték Rt. a Magyar Nemzet eladását megelőzően mennyit fizetett a Sportfogadás című önálló lap kiadására a kiadónak és mennyit fordít erre a célra a Magyar Nemzet részeként megjelenő Sportfogadás esetében.

Az alperes 2000. május 5-én kelt, de csak május 15-én postára adott válaszában a felperes kérelmét elutasította, lényegében arra hivatkozással, hogy a kért adatokról információval nem rendelkezik.

Az elsőfokú bíróság a keresetet a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Atv.) 19. §-ának (1)–(2) és (3) bekezdése alapján részben találta alaposnak.

Megállapította, hogy a felperes által közölni kért adatok közérdekű adatok, amelyeket – a tulajdonosi jogok gyakorlása keretében – a Postabank vonatkozásában az alperesnek kezelnie kell vagy kezelnie kellene. Az alperestől ugyanis elvárható, sőt megkövetelendő, hogy az állami tulajdonú pénzügyintézet vezetését gazdasági tevékenységéről, ezen belül különösen a tevékenységi körébe nem tartozó lapkiadói tevékenységéről beszámoltassa. Ellenkező esetben az állami vagyonnal gazdálkodó pénzügyintézet tulajdonosaként az érdekeit nem tudja kifejezésre juttatni, és nem tudja megállapítani, hogy a gazdasági társaság a tulajdonos érdekeinek megfelelően gazdálkodott-e a cég vagyonával. Az alperesnek e kötelezettsége megállapítható a pénzügyminiszter feladat- és hatáskörét szabályozó 50/1990. (IX. 15.) kormányrendelet (R.) 5. §-ának (1) bekezdéséből is, amely szerint a pénzügyminiszter közreműködik a kormányzati tulajdonpolitika – ide értve az állami vagyonnal való gazdálkodást és a privatizációt is – céljainak, elveinek meghatározásában. Ennek során gondoskodik a gazdaságpoliti-

ka és a költségvetés-politika összehangolásáról, figyelemmel az államadóssággal való összefüggésekre is. Mindezeket összességében értékelve jutott arra a következőre az elsőfokú bíróság, hogy a felperes által kért, a Postabank gazdálkodásával kapcsolatos adat az alperes feladatkörébe tartozó, az alperes által kezelendő, a közpénzek felhasználására vonatkozó olyan közérdekű adat, amelyről az alperes köteles tájékoztatást adni.

A felperesnek a Szerencsejáték Rt. adataival kapcsolatos keresetét azért utasította el, mert e gazdálkodó szervezet feletti állami tulajdonosi jogok érvényesítése nem az alperes feladata. Végül az adatközlési határidő elmulasztásával kapcsolatban – bár azt tényként az ítélet indoklásában megállapította – előterjesztett keresetet a megállapítási kereset indításának törvényi előfeltételei hiányában utasította el.

A Pp. 81. §-ának (1) bekezdése alapján kötelezte az alperest az azonos mértékű pervesztességre és pernyertességre tekintettel a felperes által lerótt kereseti illeték fele összegének megtérítésére.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen az alperes fellebbezett, amelyben elsődlegesen az ítélet hatályon kívül helyezését és a per megszüntetését kérte a Pp. 49. §-ának (1) bekezdésére hivatkozással, „perképesség” hiányában. Érdemben pedig az ítélet megváltoztatását és a felperes keresetének a teljes elutasítását kérte, mert álláspontja szerint a felperes által közölni kért adatot nem kezeli, és ha a pénzintézet e pénzügyi tevékenységével kapcsolatos adatot közölné is vele, arról az 1996. évi CXII. törvény 50. §-a, illetve 54. §-a alapján – miután a kért adat banktitoknak minősül – nem adhatna tájékoztatást. Arra is hivatkozott, hogy a 2187/2001. (VII. 20.) kormányhatározat értelmében időközben a Postabank részvények kezelése tekintetében jogutódlás következett be, az állami vagyont megtestesítő részvények kezelője a Közlekedési és Vízügyi Minisztérium, így feladatköre a Postabank tevékenységével kapcsolatban megszűnt, ezért adatkezelés hiányában a felperes keresetében követelt adatszolgáltatásért emiatt sem tud helytállni.

A felperes – a per főtárgya tekintetében – az elsőfokú bíróság ítéletének helybehagyását kérte. Álláspontja szerint az alperes perbeli cselekvőképességének hiányára nem hivatkozhat, erre tekintettel a per megszüntetésének nincs helye. A jogutódlás bizonyítottsága hiányában az alperest nem kívánta a perből elbocsátani. Érdemben pedig arra mutatott rá, hogy az elsőfokú bíróság helytállón marasztalta az alperest, vitatva azt, hogy a lapkiadás pénzügyi támogatására vonatkozó adat banktitoknak minősülne. Keresetét ugyanakkor annyiban pontosította, hogy az 1998. november 27-től 2000. áprilisáig terjedő időre vonatkozóan kérte az alperes adatszolgálta-

tásra kötelezését, előadva, hogy ebben az időpontban került a Postabank 100%-os állami tulajdonba. A felperes egyben csatlakozó fellebbezést nyújtott be, kérve az ítélet perköltségre vonatkozó rendelkezésének megváltoztatásával kötelezni az alperest a teljes elsőfokú perköltsége megfizetésére a Pp. 80. §-ának (2) bekezdése alapján, állítva, hogy az alperesnek felróható okból perelte tévesen az alperest a Sportfogadás című napilap finanszírozása tekintetében, mert az alperes mulasztásának eredményeként nem tüntette fel a cégnyilvántartás, hogy a Szerencsejáték Rt. állami tulajdonú részvényeinek ki a tényleges kezelője.

Az alperes a csatlakozó fellebbezés tekintetében az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását kérte, állítva, hogy a cégnyilvántartás adataiért nem a tulajdonos, hanem a gazdasági társaság vezetősége tartozik felelősséggel, a változtatásokat a gazdasági társaság vezetőségének kellett volna bejelentenie.

Az alperes fellebbezése az alábbiak szerint alapos.

Az elsőfokú bíróság a tényállást lényegében helyesen állapította meg, tévesen jutott azonban arra a következtetésre, hogy az Avt. alapján az alperes köteles a Postabank gazdálkodásával kapcsolatos adatszolgáltatásra.

Az Avt. 2. §-ának 3. pontja értelmében közérdekű adat az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy kezelésében lévő, a személyes adat fogalma alá nem eső adat. Az ilyen adat tekintetében terheli az Avt. 19. §-ának (1) és (3) bekezdése alapján (a feladatkörébe tartozó ügyekben) a közérdekű adatot kezelő szervet a közvélemény tájékoztatása.

Helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy az állami tulajdon felhasználásával kapcsolatos adatok általában közérdekű adatoknak minősülnek, és a Postabank állami tulajdonban lévő részvényei tekintetében az alperes tulajdonosi jogokat gyakorol.

Ezért a felperes keresetének elbírálása során azt kellett vizsgálni, hogy a megismerni kért közérdekű adatokkal az alperes rendelkezik-e, azaz az Avt. 19. §-ának (3) bekezdése szerint az alperes kezelésében lévő közérdekű adat megismerését kívánta-e a felperes.

Az ebben a tekintetben nem vitás tényállás szerint az alperes a közölni kért adatokkal, tehát azzal, hogy a Postabank 1998. november 27-től 2000. áprilisáig a Magyar Nemzet című napilap kiadására lapszámonként és összesítve mennyit fordított, nem rendelkezik, ilyen adatot nem kezel. Nem kétséges ugyanis, hogy a Postabank mint önálló jogi személyiséggel rendelkező gazdasági társaság pénzügyi-gazdasági tevékenysége során keletkező adatokkal az alperes közvetlenül nem rendelkezik és nem is rendelkezhet,

mert a gazdasági társaság vezetése, gazdálkodása, annak irányítása nem az alperes feladata.

Azon az alapon tehát, hogy az alperes mint állami feladatot ellátó szerv a feladatkörébe tartozó ügyben keletkezett és általa kezelt közérdekű adatot nem hozta nyilvánosságra, illetve azt a felperessel nem közölte, az Avt. 19. §-ának (1) és (3) bekezdése alapján arra nem volt kötelezhető.

Az Avt. 2. §-ának 3. pontja, illetve 19. §-ának (1) és (3) bekezdése alapján azonban az adatszolgáltatási kötelezettség az állami feladatot ellátó szervet a feladatkörébe tartozó ügyben akkor is terheli, ha a közölni kért közérdekű adat közvetlenül ugyan nem áll a szerv rendelkezésére, az adat még nem jött létre, de a feladatköre kiterjed arra, hogy a megismerni kért adatot létrehozza vagy megszerezze, és azt közölje a nyilvánossággal. A feladatkörön belüli kötelezettséget azonban csak kifejezett jogszabályi rendelkezés állapíthatja meg.

A perbeli esetben az alperes terhére az állami tulajdon kezelésé során ilyen közvetlen jogszabályi kötelezettség nem állapítható meg. Az állami tulajdonban lévő gazdasági társaság, a Postabank mint önálló jogi személy a gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLV. törvény (Gt.) keretein belül önállóan gazdálkodik. Az alperest mint a tulajdonos képviselőjét a Gt.-ben meghatározott jogok illetik. A Gt. 27. §-ának (2) bekezdése szerint a gazdasági társaság vezető tisztségviselői kötelesek a tagok (részvényesek) kérésére a társaság ügyeiről felvilágosítást adni, a társaság üzleti könyveibe és irataiba való betekintést lehetővé tenni. Ha e kérelemnek nem tesznek eleget, az érdekelt tag kérelmére a Cégbíróság kötelezi a gazdasági társaságot a felvilágosításra, illetve a betekintés biztosítására. A (3) bekezdés értelmében e jog gyakorlása nem sértheti a gazdasági társaság üzleti érdekeit, illetve üzleti titkait.

A Gt. idézett rendelkezéseiből egyértelműen megállapítható, hogy a gazdasági társaság tagjának, részvényesének csak joga, de nem a törvényben terhéről kötelezettsége, hogy a társaság ügyeiről felvilágosítást kérjen. Az alperesnek is csak joga és lehetősége, hogy részvényesként a Postabank pénzügyi tevékenységével kapcsolatos adatokat megismerje. Miután ezen adatok megismerésére és kezelésére az alperest a Gt. nem kötelezi, az Avt. 19. §-ának (3) bekezdésében meghatározott jog érvényesülése érdekében erre nem is kötelezhető.

Más jogszabály sem ró a gazdasági társaság tulajdonosára, ezen belül az állami vagyon kezelőjére ilyen kifejezett kötelezettséget. Az elsőfokú bíróság által hivatkozott R. a pénzügyminiszternek a feladat- és hatáskörét az állami vagyonnal való gazdálkodás körében csak általánosságban határozza meg, a gazdál-

kodás eredményességét tekintve – a gazdasági társaságok ügyintézését illetően – kifejezett kötelezést nem tartalmaz.

A felperes sem jelölt meg egyéb jogszabályt, ezért jogszabályi rendelkezés hiányában az alperes terhére olyan kötelezettség nem volt megállapítható, hogy a felperes által megismerni kért adatot – miután azt nem kezeli – szerezze be, majd ezt követően közölje a nyilvánossággal, illetve a felperessel. Ezért nem szolgálhatott a bírósági marasztalás alapjául az elsőfokú bíróságnak az a legfeljebb társadalmi igényként megfogalmazható megállapítása, hogy a tulajdonos részéről elvárható magatartás lehet a pénzügyi beszámoltatása.

Összefoglalóan tehát az alperes a felperes által közölni kért közérdekű adatot nem kezeli, az adat megszerzésére nem kötelezhető, így a 19. § (3) bekezdése alapján az adat közlésére nem is volt kötelezhető. Ennek hiányában mellőzte a Legfelsőbb Bíróság annak vizsgálatát, hogy a banktitokra hivatkozással az alperes egyébként megtagadhatta-e az adat szolgáltatását.

Tévesen hivatkozott ugyanakkor az alperes arra, hogy perképessége hiányára tekintettel a per megszüntetésének lett volna helye. A Pp. 49. §-ának (1) bekezdése ugyanis a perbeli cselekvőképességről rendelkezik. A cselekvőképesség a Ptk. 11. §-a értelmében kizárólag az emberhez mint természetes személyhez kapcsolódó jogi kategória. Az alperes mint költségvetési szerv a Ptk. 36. §-a értelmében jogi személy, így a Pp. 48. §-a alapján perbeli jogképességgel rendelkezik, nevében a Pp. 49. §-ának (2) bekezdése értelmében törvényes képviselője jár el. Jogi személy esetében a perbeli cselekvőképesség hiányáról beszélni nem lehet.

A felperes tagadásával szemben az alperest terhelte annak bizonyítása, hogy a per során az állami vagyon kezelésével kapcsolatos jogai tekintetében a jogutódlás már bekövetkezett, így – amennyiben a felperes nem bocsátja el a perből – jogviszony hiányában kell a keresetet elutasítani. Ezt az alperes nem bizonyította. A csatolt kormányhatározat alapján ugyanis nem állapítható meg, hogy a Postabank részvényeinek kezelésével kapcsolatban elhatározott jogutódlás ténylegesen be is fejeződött.

Arra tekintettel, hogy az alperes teljes pernyertes lett, a felperes csatlakozó fellebbezése lényegében okafogyottá vált. Ettől függetlenül tévesen hivatkozott arra a felperes, hogy a Pp. 80. §-ának (2) bekezdése szerint részbeni pernyertesétől függetlenül az alperes teljes perköltség megfizetésére kötelezhető. A Pp. 80. §-ának (2) bekezdése alapján az ellenfél a per eldöntésére való tekintet nélkül csak a perben tanúsított magatartása miatt kötelezhető perköltség megfizetésére. A perköltség megállapítása szempont-

jából ezért nem volt relevanciája annak, hogy mi indította a felperest a Szerencsejáték Rt. tekintetében alaptalan perindításra.

Mindezen indokokra tekintettel a Legfelsőbb Bíróság az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezéssel támadott rendelkezéseit a Pp. 253. §-ának (2) bekezdése alapján megváltoztatta, és a felperes keresetét elutasította. Erre tekintettel mellőzte az alperes perköltségben marasztalását, és a Pp. 78. §-ának (1) bekezdése alapján kötelezte a felperest az alperes jogi képviseletével felmerült első- és másodfokú perköltség megfizetésére.

Mind az alperes, mind a felperes az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 5. §-ának (1) bekezdése alapján személyes illetékmentességet élvez, ezért a le nem rótt fellebbezési illetéket a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 14. §-a alapján az állam viseli.

Budapest, 2001. szeptember 5.

*Dr. Völgyesi Lászlóné sk., a tanács elnöke,
Dr. Mészáros Mátyás sk., előadó bíró,
Angyalné Dr. Demeter Judit sk., bíró*